

Wyrok z dnia 10 czerwca 2010 r.

I UK 49/10

1. Przywrócenie terminu do złożenia przez rolnika prowadzącego poza-rolniczą działalność gospodarczą zaświadczenia właściwego urzędu skarbowego o kwocie należnego podatku dochodowego od przychodów z tej działalności za poprzedni rok (art. 5a ust. 7 w związku z ust. 4 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, jednolity tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.) należy do spraw o podleganie ubezpieczeniu w rozumieniu art. 16 ust. 1 pkt 1 tej ustawy.

2. "Zdarzenie losowe" w rozumieniu art. 5a ust. 7 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oznacza spowodowane zarówno działaniem sił przyrody, jak i działaniem innego człowieka, zdarzenie nieprzewidywalne, niemożliwe do uniknięcia i niezależne od woli osoby wywodzącej z niego skutki prawne.

Przewodniczący SSN Halina Kiryło (sprawozdawca), Sędziowie SN: Józef Iwulski, Zbigniew Myszka.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 10 czerwca 2010 r. sprawy z odwołania Jerzego D. przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o ustalenie istnienia ubezpieczenia, na skutek skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 18 listopada 2009 r. [...]

o d d a l i ł skargę kasacyjną.

U z a s a d n i e

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku wyrokiem z dnia 17 września 2009 r. oddalił odwołanie Jerzego D. od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 16 czerwca 2009 r., stwierdzającej ustanie wobec odwołującego ubezpieczenia społecznego rolników od 1 lipca

2009 r. z uwagi na niezłożenie w terminie do 31 maja 2009 r. zaświadczenia o wysokości opłaconego podatku dochodowego od przychodów z prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej za 2008 r.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że Jerzy D. prowadzi działalność gospodarczą od 2 listopada 2004 r. W dniu 5 listopada 2004 r. wnioskodawca złożył w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oświadczenie o chęci podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników. W latach 2007 - 2008 ubezpieczony terminowo, tj. do dnia 31 maja każdego roku, przedkładał w organie rentowym zaświadczenia o wysokości należnego podatku dochodowego od przychodów z prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej za poprzedni rok podatkowy. Nie dopełnił natomiast tegoż obowiązku w 2009 r. Uczynił to dopiero w dniu 26 czerwca 2009 r., niezwłocznie po otrzymaniu zaskarżonej decyzji, nie podając żadnej okoliczności, która usprawiedliwiałaby zaistniałe opóźnienie. W ocenie Sądu Okręgowego niedochowanie ustawowego terminu do złożenia zaświadczenia właściwego naczelnika urzędu skarbowego o wysokości podatku należnego za 2008 r. spowodowało - z mocy art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.) - ustanie podlegania odwołującego się ubezpieczeniu społecznemu rolników z dnia 1 lipca 2009 r.

W apelacji od powyższego wyroku ubezpieczony zarzucił, że po 27 latach podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników i systematycznego opłacania składek wykluczenie go z tegoż ubezpieczenia z powodu opóźnienia w złożeniu wymaganego zaświadczenia jest nieadekwatne do rangi przewinienia. Wniósł zatem o zmianę orzeczenia i uwzględnienie odwołania od decyzji organu rentowego.

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku wyrokiem z dnia 18 listopada 2009 r. oddalił apelację. Sąd drugiej instancji zauważył, iż art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników przełamuje zasadę wykluczenia podlegania rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu rolników w trakcie prowadzenia działalności stanowiącej tytuł do podlegania innemu ubezpieczeniu społecznemu. Daje bowiem rolnikowi podlegającemu ubezpieczeniu społecznemu rolników i podejmującemu pozarolniczą działalność gospodarczą możliwość kontynuowania tegoż ubezpieczenia przy spełnieniu określonych w tym przepisie warunków. Jednym z nich jest zaś przedłożenie w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w terminie do dnia 31 maja każdego roku zaświadczenia właściwego naczelnika urzędu skarbowego o wysokości należnego podatku dochodo-

wego za poprzedni rok podatkowy od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej. Niedopełnienie tego obowiązku oznacza ustanie ubezpieczenia społecznego rolników z końcem kwartału, w którym wspomniane zaświadczenie powinno być złożone.

W rozpoznawanej sprawie nie ulega wątpliwości, że odwołujący się nie złożył w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wymaganego dokumentu w terminie do dnia 31 maja 2009 r. Nie wykazał też, aby opóźnienie w dokonaniu tejże czynności było uzasadnione zdarzeniem losowym, co pozwalałoby przywrócić uchybiony termin z mocy ust. 7 powołanego artykułu. Nie ma bowiem takiego charakteru okoliczność, że skarżący nie znał lub nie pamiętał o obowiązujących przepisach. O zdarzeniu losowym można mówić jedynie w kontekście zdarzenia przyszłego i niepewnego, powstałego bez udziału zainteresowanego. Uzyskanie wiedzy o treści unormowań prawnych zależało zaś wyłącznie od woli ubezpieczonego. Organ rentowy w decyzji z dnia 17 stycznia 2005 r. zawarł zresztą pouczenie o konieczności corocznego składania w Kasie zaświadczenia o wysokości należnego podatku dochodowego z pozarolniczej działalności gospodarczej za poprzedni rok. Odwołujący się miał zatem możliwość zapoznania się z tą informacją i nie może skutecznie zasłaniać się brakiem wiedzy w tej materii. Za przywróceniem przekroczonego terminu nie przemawia również fakt, iż w przeciwieństwie do poprzednich lat, organ rentowy nie przesłał skarżącemu pisma przypominającego o powyższym obowiązku. Brak takiego ponaglenia nie oznacza wszak zwolnienia zainteresowanego z powinności dostarczenia Kasie stosownego zaświadczenia podatkowego.

Powyższy wyrok został zaskarżony skargą kasacyjną ubezpieczonego. Skargę oparto na obydwu ustawowych podstawach. W ramach podstawy naruszenia przepisów postępowania zarzucono naruszenie art. 233 w związku z art. 227 k.p.c., poprzez dokonanie błędnej oceny dowodów i nieuwzględnienie faktów mających istotne znaczenie w sprawie, a mianowicie podlegania przez skarżącego ubezpieczeniu społecznemu rolników przez 27 lat oraz złożenia przezeń wymaganego dokumentu z opóźnieniem nie dłuższym od jednego miesiąca i niepoinformowania zainteresowanego o możliwości wystąpienia z wnioskiem o przywrócenie uchybionego terminu. Z kolei w ramach podstawy naruszenia prawa materialnego zarzucono naruszenie: 1) art. 5a ust. 3 i 4 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (dalej zwanej: „Ustawą”) w związku z art. 5 k.c., poprzez zastosowanie literalnej wykładni przepisów Ustawy z pominięciem ich społeczno - gospo-

darczego przeznaczenia i pełnionej funkcji w stosunku do osób nieświadomych ciążyących na nich obowiązków nałożonych przez Ustawę i 2) art. 5a ust. 6 w związku z art. 5a ust. 7 Ustawy w związku z art. 5 k.c., poprzez ich błędną wykładnię polegającą na nieuwzględnieniu wzruszalności terminu do złożenia zaświadczenia właściwego urzędu skarbowego i jego instrukcyjnego charakteru oraz wysokiej sankcji za opóźnienie w dokonaniu tej czynności, przy jednoczesnej bierności organu rentowego w informowaniu ubezpieczonego o ciążyących na nim obowiązkach i skutkach ich niedopełnienia. Jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał jej oczywistą zasadność. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Białymstoku lub uchylenie wyroku i stwierdzenie podlegania Jerzego D. ubezpieczeniu społecznemu rolników, przy czym w obydwu przypadkach z orzeczeniem o kosztach postępowania. W uzasadnieniu skargi jej autor zauważył, że art. 5a Ustawy, zmieniony ustawą nowelizującą z dnia 2 kwietnia 2004 r., był przedmiotem analizy Trybunału Konstytucyjnego, który w wyroku z dnia 13 marca 2006 r., P 8/05, podkreślił konieczność należytego zabezpieczenia „interesów w toku”, a zwłaszcza właściwą realizację uprawnień nabytych na podstawie poprzednich unormowań przy dokonywaniu zmiany w obowiązujących przepisach. Tymczasem skarżący podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników przez 27 lat i nie był świadomy praw i obowiązków na nim ciążyących, a zwłaszcza zmian w obowiązującym stanie prawnym. Pouczenie zawarte w decyzji organu rentowego z dnia 17 stycznia 2005 r. było w tej materii niewystarczające. Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego powinna informować zainteresowanych o randze obowiązku składania corocznych zaświadczeń podatkowych. Żaden przepis nie reguluje tego rodzaju aktywności organów rentowych, zatem ich praktyka w tym zakresie jest różna. Tak też było w rozpoznawanej sprawie. Skarżący w poprzednich latach otrzymywał bowiem pisemne przypomnienia o konieczności dostarczenia wspomnianego dokumentu. W konsekwencji tegoż oczekiwał on na podobną informację także w bieżącym roku. O uchybieniu ustawowemu terminowi do dokonania omawianej czynności i jego skutkach dowiedział się z treści zaskarżonej decyzji. Niezwłocznie też złożył wymagane zaświadczenie urzędu skarbowego. Nie zdawał sobie przy tym sprawy z możliwości wnioskowania o przywrócenie przekroczzonego terminu. Częsta zmiana przepisów Ustawy sprawia, że osoby nieposiadające stosownej wiedzy na temat zasad podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolni-

ków powinny otrzymywać od organów rentowych pouczenia o ciężących na nich obowiązkach i terminach ich realizacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw, a z urzędu bierze pod uwagę tylko nieważność postępowania. W świetle art. 398³ § 1 k.p.c. skarga kasacyjna może być oparta na zarzutach naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie (pkt 1) oraz na zarzutach naruszenia przepisów postępowania, jeżeli uchybienia te mogły mieć wpływ na wynik sprawy (pkt 2). Zgodnie z utrwalonym w judykaturze poglądem, pod pojęciem podstawy skargi kasacyjnej rozumie się zaś konkretne przepisy prawa, które zostały w niej wskazane z jednoczesnym stwierdzeniem, że wydanie wyroku nastąpiło z ich obrazą. W razie oparcia skargi kasacyjnej na podstawie art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. konieczne jest przy tym, aby - poza naruszeniem przepisów procesowych - skarżący wykazał, iż konsekwencje wadliwości postępowania były tego rodzaju, że kształtowały lub współkształtowały treść zaskarżonego orzeczenia.

W ramach pierwszej ze wskazanych podstaw skargi kasacyjnej jej autor zarzucił Sądowi Apelacyjnemu naruszenie art. 5a ust. 3, 4, 6 i 7 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.) w związku z art. 5 k. c., zaś w ramach drugiej podstawy - naruszenie art. 233 w związku z art. 227 k.p.c. Pozostaje zatem rozważyć zasadność tak sprecyzowanych podstaw i zarzutów kasacyjnych. Nawiązując do zarzutu naruszenia przepisów postępowania, tj. art. 233 § 1 w związku z art. 227 k.p.c., godzi się przypomnieć treść art. 398³ § 3 k.p.c., zgodnie z którym podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Skarżący nie może zatem skutecznie powoływać się na brak wszechstronnego i wnikliwego rozważenia zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, ponieważ zakres ten nie jest objęty kognicją Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym. Takie stanowisko zajął również sam Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 23 września 2005 r., III CSK 13/05 (OSNC 2006 nr 4, poz. 76). W uzasadnieniu tego orzeczenia wskazano, że treść i kompozycja art. 398³ § 3 k.p.c. sugerują, iż chociaż generalnie dopuszczalne jest oparcie skargi kasacyjnej na podstawie naruszenia przepisów postępo-

wania, to jednak z wyłączeniem zarzutów dotyczących ustalania faktów i oceny dowodów, nawet jeżeli naruszenia te mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Inaczej mówiąc, niedopuszczalne jest oparcie skargi kasacyjnej na podstawie, którą wypełniają takie właśnie zarzuty. W sytuacji, gdy skarga kasacyjna ogranicza się tylko do zarzutów dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów, nie wskazując na inne naruszenia prawa, jest ona niedopuszczalna jako nieoparta na ustawowej podstawie.

W niniejszym przypadku zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. powiązано wprawdzie z zarzutem naruszenia art. 227 k.p.c., jednakże tak sprecyzowana podstawa skargi kasacyjnej również jest nieuzasadniona. Trzeba bowiem pamiętać, że art. 227 k.p.c. samodzielnie nie może być przedmiotem naruszenia sądu, ponieważ nie jest on źródłem uprawnień ani obowiązków jurysdykcyjnych, lecz określa wolę ustawodawcy ograniczenia faktów, które mogą być przedmiotem dowodu w postępowaniu cywilnym. Jest on stosowany przez sąd przed podjęciem decyzji dowodowych, uprawnia bowiem do selekcji zgłoszonych dowodów jako skutku przeprowadzonej oceny istotności okoliczności faktycznych, których wykazaniu dowody te mają służyć. Zarzut naruszenia omawianego przepisu może w zasadzie polegać jedynie na przeprowadzeniu dowodu dla ustalenia faktów, które nie mają istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Jego pośrednie naruszenie może natomiast sprowadzać się do odmowy przeprowadzenia przez sąd dowodu z uwagi na powołanie go dla udowodnienia okoliczności niemających istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy w sytuacji, gdy ocena ta była błędna. Ocena, czy określone fakty mają dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie, zależy zaś nie tylko od tego, jakie to są fakty, lecz także od tego, jak sformułowana jest norma prawna, która w rozstrzyganej sprawie została zastosowana. Każdy stan faktyczny jest wszak oceniany w aspekcie określonego przepisu prawa materialnego, które to prawo wyznacza zakres ustaleń faktycznych, jakie powinny być w sprawie poczynione i jednocześnie przepisy prawa materialnego mają rozstrzygające znaczenie dla ocen, czy dane fakty, jako ewentualny przedmiot dowodu, mają wpływ na treść orzeczenia. Samo twierdzenie, iż nastąpiło naruszenie art. 227 k.p.c., bez równoczesnego wskazania na uchybienie innym przepisom regulującym postępowanie dowodowe, nie stanowi w istocie podstawy kasacyjnej naruszenia przepisów postępowania. Naruszenie art. 227 k.p.c. powinno się zatem łączyć z naruszeniem art. 217 § 2 k.p.c. poprzez pominięcie określonego dowodu w wyniku wadliwej oceny, że nie jest on istotny dla rozstrzygnięcia sprawy (wy-

roki Sądu Najwyższego z dnia 26 maja 2000 r., I CKN 975/98, LEX nr 50825; z dnia 7 października 2004 r., IV CK 75/04, LEX nr 142533; z dnia 25 czerwca 2008 r., II UK 327/07, LEX nr 496393; z dnia 3 października 2008 r., I CSK 70/08, LEX nr 548909; z dnia 4 listopada 2008 r., II PK 47/08, LEX nr 500202; z dnia 12 lutego 2009 r., III CSK 272/08, LEX nr 520039 i z dnia 6 października 2009 r., II UK 47/09, LEX nr 559955). Warto przypomnieć, że skarga kasacyjna przysługuje od wyroku sądu drugiej instancji, a zatem może być oparta tylko na podstawie naruszenia prawa materialnego lub procesowego przez sąd odwoławczy. Przepisy art. 227 k.p.c. (podobnie jak art. 233 k.p.c.) są tymczasem adresowane do sądu pierwszej instancji, wobec czego nie może ich naruszyć sąd drugiej instancji, a tym samym nie mogą one stanowić usprawiedliwionej podstawy skargi kasacyjnej bez ich powiązania z przepisami dotyczącymi postępowania przez sądem odwoławczym (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r., II PK 260/07, LEX nr 465850). Nie sposób przy tym przyjąć, że sąd mógł naruszyć przepis art. 227 k.p.c., jeśli nie wskazuje się jakie konkretnie wnioski dowodowe, zmierzające do wyjaśnienia istotnych okoliczności sprawy, nie zostały przez sąd uwzględnione (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 lipca 2009 r., IV CSK 117/09, LEX nr 523584).

W rozpoznawanej sprawie skarżący połączył zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. z zarzutem naruszenia art. 227 k.p.c., chociaż oba powołane przepisy dotyczą postępowania przed sądem pierwszej instancji i żaden z nich nie stanowi samodzielnej podstawy skargi kasacyjnej. Co więcej, nie wskazano, jakie konkretnie wnioski dowodowe, zgłoszone przez stronę i zmierzające do wyjaśnienia istotnych okoliczności sporu, nie zostały uwzględnione przez sądy orzekające w sprawie. Same zaś okoliczności, jakie zdaniem autora skargi kasacyjnej zostały pominięte przez Sąd Apelacyjny, są bezsporne, przy czym pierwsza z nich, tj. podleganie Jerzego D. ubezpieczeniu społecznemu rolników przez okres 27 lat, nie ma istotnego znaczenia z punktu widzenia norm zawartych w art. 5a ust. 3, 4, 6 i 7 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.), a druga - długość opóźnienia w złożeniu przez ubezpieczonego zaświadczenia podatkowego - objęta jest dokonanyimi przez Sąd ustaleniami, natomiast wbrew twierdzeniom skarżącego powołane przepisy prawa materialnego nie przewidują instytucji „przedłużenia” terminu do dokonania tejże czynności.

Przechodząc do drugiej podstawy skargi kasacyjnej, czyli naruszenia prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 5a ust. 3, 4, 6 i 7 ustawy o ubezpieczeniu

społecznym rolników, warto zauważyć, że zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 1 oraz art. 16 ust. 1 pkt 1 i ust. 3 w związku z art. 6 pkt 1 i 13 wskazanego aktu ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu oraz emerytalno-rentowemu podlega z mocy ustawy rolnik, tj. pełnoletnia osoba fizyczna, zamieszkująca i prowadząca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, osobiście i na własny rachunek, działalność rolniczą jako posiadacz (samoistny lub zależny) gospodarstwa rolnego obejmującego obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny, jeżeli nie podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu i nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty albo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych. O podleganiu z mocy ustawy ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie decyduje więc łączne spełnienie przez rolnika wszystkich wyżej wymienionych pozytywnych kryteriów kwalifikacyjnych i niezastąpienie chociażby jednej z negatywnych przesłanek, do których należy między innymi podleganie wnioskodawcy innemu ubezpieczeniu społecznemu. Osobą podlegającą innemu ubezpieczeniu społecznemu jest zaś osoba podlegająca obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu na podstawie przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych lub objęta przepisami o zaopatrzeniu emerytalnym. Zatem, *a contrario*, jeżeli rolnik podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu, to nie podlega z mocy ustawy ubezpieczeniu społecznemu rolników. Właściwa wykładnia wskazanych przepisów prowadzi do wniosku, że podleganie ubezpieczeniu społecznemu z innego tytułu „wyrzedza” ubezpieczenie rolnicze. Jest to oczywiste, jeśli zważyć na fakt, że władza publiczna partycypuje w przeważającej mierze w kosztach tego preferencyjnego (z racji wymiaru składek) systemu. Dlatego też - jak podkreślił Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 13 marca 2006 r., P 8/05 (OTK-A 2006 nr 3, poz. 28) - system ubezpieczenia społecznego rolników ma na celu zapewnienie tego ubezpieczenia jednoznacznie określonej grupie społecznej, dla której praca w gospodarstwie rolnym stanowi podstawowe źródło utrzymania.

Wyjątek od prymatu podlegania innym ubezpieczeniom społecznym w razie ich zbiegu z ubezpieczeniem społecznym rolników przewiduje art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, wprowadzony do tego aktu ustawą zmieniającą z dnia 12 września 1996 r. (Dz.U. Nr 124, poz. 585) i wielokrotnie nowelizowany. Zgodnie z treścią tego przepisu w jego pierwotnym brzmieniu, rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie z mocy ustawy, nieprzerwanie przez co najmniej jeden rok, podejmował pozarolniczą działal-

ność gospodarczą, nie będąc pracownikiem i nie pozostając w stosunku służbowym, podlegał nadal temu ubezpieczeniu. Mógł on jednak złożyć Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych lub Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oświadczenie, że chce podlegać ubezpieczeniu społecznemu z racji prowadzonej działalności gospodarczej, o ile spełniał w tym zakresie warunki określone w odrębnych przepisach. Z unormowania tego nie wynikała reguła pierwszeństwa podlegania rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu w przypadku jego zbiegu z innym tytułem ubezpieczenia społecznego, a jedynie możliwość dokonania przez zainteresowanego wyboru systemu ubezpieczenia społecznego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2006 r., I UK 172/05, OSNP 2007 nr 3-4, poz. 52). Wybór ten dotyczył tylko sytuacji, gdy dana osoba spełniała jednocześnie przesłanki objęcia rolniczym ubezpieczeniem społecznym i ubezpieczeniem społecznym z racji prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, a można go było dokonać wyłącznie w momencie podejmowania tej ostatniej działalności (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2006 r., III UK 46/06, OSNP 2007 nr 15-16, poz. 233) i to pod warunkiem uprzedniego (a więc bezpośrednio przed podjęciem pozarolniczej działalności gospodarczej), trwającego nieprzerwanie przynajmniej jeden rok podlegania z mocy ustawy ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie, liczonego od objęcia tym ubezpieczeniem (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2000 r., II UKN 618/99, OSNAPiUS 2002 nr 1, poz. 27 i z dnia 17 listopada 2000 r., II UKN 54/00, OSNAPiUS 2002 nr 12, poz. 290 i z dnia 7 kwietnia 2006 r., I UK 223/05, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 109).

Godzi się przypomnieć, że 2 maja 2004 r. weszła w życie ustawa z dnia 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 91, poz. 873). Aktem tym nadano nowe brzmienie art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Przede wszystkim wydłużono okres nieprzerwanego podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników uprawniający osobę podejmującą pozarolniczą działalność gospodarczą do wyboru systemu ubezpieczenia społecznego i uzależniono możliwość tego wyboru od formy opodatkowania wspomnianej pozarolniczej działalności gospodarczej. W myśl znowelizowanego ust. 1 powołanego artykułu, rolnik lub domownik, który podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie z mocy ustawy nieprzerwanie przez co najmniej 3 lata i rozpoczął prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej opodatkowanej zgodnie z przepisami o zryczałtowanym podatku dochodo-

wym lub rozpoczął współpracę przy prowadzeniu tej działalności, podlegał nadal temu ubezpieczeniu, jeżeli nie był pracownikiem i nie pozostawał w stosunku służbowym. Stosownie do ust. 5 tegoż artykułu, do dnia 14 lutego każdego roku rolnik lub domownik prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą lub współpracujący przy prowadzeniu tej działalności, podlegający ubezpieczeniu, zobowiązany był po rozliczeniu roku podatkowego złożyć Kasie zaświadczenie właściwego organu podatkowego o wysokości należnego podatku za miniony rok. W świetle ust. 7 zmienionego art. 5a niezachowanie terminu, o którym mowa w ust. 5, o ile nadal prowadzona była pozarolnicza działalność gospodarcza, było równoznaczne z zaistnieniem okoliczności powodujących ustanie ubezpieczenia z końcem kwartału, w którym rolnik lub domownik zobowiązany był złożyć wspomniane zaświadczenie. Zgodnie z ust. 6 tego artykułu, także gdy kwota podatku przekroczyła sumę 2.528 zł, ubezpieczenie rolnika lub domownika ustawało z końcem kwartału, w którym rolnik lub domownik powinien był złożyć Kasie powyższe zaświadczenie. W myśl art. 5 ust. 1, 2 i 3 ustawy nowelizującej z dnia 2 kwietnia 2004 r., rolnik lub domownik, prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą lub współpracujący przy prowadzeniu tej działalności, podlegający ubezpieczeniu społecznemu rolników w dacie wejścia w życie tego aktu, był zobowiązany, w terminie do dnia 30 września 2004 r., udokumentować Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, w jakiej formie jest opodatkowana prowadzona przez niego pozarolnicza działalność gospodarcza lub działalność, przy której jest osobą współpracującą, a w przypadku prowadzenia działalności w 2003 r., udokumentować również wysokość należnego podatku za ten rok. Rolnik lub domownik zostawał wyłączony z ubezpieczenia społecznego z końcem trzeciego kwartału 2004 r., jeżeli z przedłożonych dokumentów wynikało, że prowadzona przez niego pozarolnicza działalność gospodarcza lub działalność, przy której prowadzeniu jest osobą współpracującą, jest opodatkowana na zasadach innych, niż określone w przepisach o zryczałtowanym podatku dochodowym lub należny za ubiegły rok podatek przekroczył kwotę 2.528 zł. Niedostarczenie dokumentów, o których mowa w ust. 1 tego artykułu, powodowało ustanie ubezpieczenia z końcem trzeciego kwartału 2004 r.

Warto nadmienić, że art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, w brzmieniu nadanym aktem nowelizującym z daty 2 kwietnia 2004 r., obowiązywał tylko w okresie od 2 maja 2004 r. do 23 sierpnia 2005 r., gdyż z dniem 24 sierpnia 2005 r. weszła w życie kolejna ustawa zmieniająca z 1 lipca 2005 r. (Dz.U. Nr 150, poz. 1248). Przepis art. 2 tego aktu uporządkował redakcyjnie określone w art. 5a

ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników zasady dopuszczalności podlegania rolników i domowników rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu w okresie prowadzenia przez nich pozarolniczej działalności gospodarczej lub współpracy przy prowadzeniu tej działalności, uniezależniając możliwość wyboru systemu ubezpieczenia społecznego od formy opodatkowania tejże działalności, ale zachowując podstawowe konstrukcje prawne dotychczasowej regulacji tego zagadnienia, między innymi te, które dotyczą przesłanki nieprzerwanego podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy w pełnym zakresie przez co najmniej 3 lata, złożenia w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oświadczenia o kontynuowaniu tego ubezpieczenia w terminie 14 dni od rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej, udokumentowania kwoty należnego podatku dochodowego od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej za poprzedni rok podatkowy zaświadczeniem właściwego naczelnika urzędu skarbowego, uwarunkowania prawa do korzystania z ubezpieczenia społecznego rolników od płacenia kwoty należnego podatku dochodowego za poprzedni rok podatkowy od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej nieprzekraczającej 2.528 zł oraz ustanienia ubezpieczenia społecznego rolników z końcem kwartału, w którym rolnik prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą obowiązany był złożyć zaświadczenie urzędu skarbowego o wysokości podatku dochodowego z tego tytułu, a obowiązku tego nie dopełnił.

Reasumując, w świetle art. 5a ust. 6 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w brzmieniu nadanym ustawą zmieniającą z dnia 2 kwietnia 2004 r., a obecnie art. 5a ust. 1 pkt 5 ustawy w redakcji wprowadzonej aktem nowelizującym z dnia 1 lipca 2005 r., jedną z materialnych przesłanek dopuszczalności wyboru ubezpieczenia społecznego rolników przez rolnika (domownika) prowadzącego pozarolniczą działalność gospodarczą jest zatem wysokość należnego podatku dochodowego za poprzedni rok podatkowy od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej, nieprzekraczający kwoty 2.528 zł. Natomiast w myśl art. 5a ust. 5 i 7 (obecnie: art. 5a ust. 3, 4 i 6) ustawy udokumentowanie rozmiarów owego podatku następowało i następuje przez złożenie w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego zaświadczenia właściwego naczelnika urzędu skarbowego w terminie do 14 lutego (obecnie: 31 maja) każdego roku podatkowego, a skutkiem niedopełnienia tegoż obowiązku jest ustanie rolniczego ubezpieczenia społecznego z końcem kwartału, w którym rolnik (domownik) powinien był złożyć w organie rentowym stosowny dokument.

Zarówno w wyroku z dnia 13 marca 2006 r., P 8/05 (OTK-A 2006 nr 3, poz. 28) w odniesieniu do art. 5 ust. 1 i 3 ustawy zmieniającej z dnia 2 kwietnia 2004 r., dotyczącego rolników prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą w chwili wejścia w życie tego aktu, jak i w orzeczeniu z daty 18 lipca 2006 r., P 6/05 (OTK-A 2006 nr 7, poz. 81) w relacji do art. 5a ust. 1 i 5 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, Trybunał Konstytucyjny nie stwierdził niezgodności wskazanych przepisów z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej. W uzasadnieniach tych wyroków podkreślono, że nie istnieją przesłanki pozbawiające ustawodawcę możliwości ustanowienia czasowych ograniczeń ubiegania się przez obywateli o pewne uprawnienia. Wyznaczenie terminu udokumentowania formy opodatkowania prowadzonej działalności oraz wysokości uzyskanego dochodu miało na celu racjonalizację zasad podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników. Chodziło o to, aby w określonym przez ustawodawcę terminie rolnicy przedstawiali dokumenty, na podstawie których można dokonać weryfikacji ich uprawnień do objęcia lub kontynuowania rolniczego ubezpieczenia społecznego.

Odnośnie do zarzutu naruszenia przy ferowaniu wyroku art. 5a ust. 3, 4 i 6 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w związku z art. 5 k.c. należy stwierdzić, że Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie wielokrotnie wyjaśniał, iż do złagodzenia rygorów prawa ubezpieczeń społecznych (w tym przypadku - wymagań niezbędnych dla dalszego podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą oraz skutków ich niedopełnienia) nie stosuje się ani art. 5 k.c. ani art. 8 k.p. Przepisy te, w tym także przepisy ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, mają bowiem charakter przepisów prawa publicznego. Rygoryzm prawa publicznego nie może zaś być łagodzony konstrukcją nadużycia prawa podmiotowego przewidzianą w art. 5 k.c. lub art. 8 k.p. Zarzut ten (nadużycie prawa podmiotowego, albo czynienia ze swego prawa podmiotowego użytku niezgodnego z zasadami współżycia społecznego lub społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa) w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych musiałby być odniesiony do czynności organu rentowego, który - wydając decyzję - nie korzysta ze swoich praw podmiotowych (regulowanych prawem prywatnym - Kodeksem cywilnym lub Kodeksem pracy), lecz realizuje ustawowe kompetencje organu władzy publicznej (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 1986 r., II URN 96/86, Służba Pracownicza 1987 nr 3; z dnia 29 października 1997 r., II UKN 311/97, OSNAPiUS 1998 nr 15, poz. 465; z dnia 26 maja 1999 r., II UKN 669/98, OSNAPiUS

2000 nr 15, poz. 597 - notatka; z dnia 12 stycznia 2000 r., II UKN 293/99, OSNAPiUS 2001 nr 9, poz. 321 - notatka; z dnia 4 kwietnia 2008 r., I UK 294/07, LEX nr 465971).

Wracając do określonego w art. 5a ust. 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników terminu do złożenia przez rolnika zaświadczenia właściwego naczelnika urzędu skarbowego o kwocie należnego podatku dochodowego od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej za poprzedni rok podatkowy warto podkreślić jego materialnoprawny charakter. W nauce prawa pojęcie „termin” oznacza dodatkowe zastrzeżenie dotyczące czynności prawnej lub procesowej, przez które jej skutek zostaje ograniczony w czasie. Ma on istotne znaczenie i wprowadzany jest do konstrukcji instytucji prawnej zarówno przez przepisy prawa materialnego jak i przepisy prawa procesowego, zaś o charakterze terminu (jako terminu materialnego lub procesowego) decyduje jego funkcja w obrocie prawnym. Okresy, w których może nastąpić ukształtowanie praw lub obowiązków podmiotów w ramach stosunków materialnoprawnych, stanowią terminy materialne. Określają one i zarazem stabilizują sytuację prawną podmiotów, których pozycja zostaje określona przede wszystkim wprost na podstawie przepisów prawa i związanych z tym zdarzeń, dla których czas odgrywa zasadniczą rolę. Terminami procesowymi są natomiast okresy do dokonania czynności procesowych przez strony postępowania. W systemie prawnym mają one znaczenie przede wszystkim tam, gdzie chodzi o uruchomienie instytucji kontrolnych i innych środków zaskarżenia związanych ze sferą praw stron postępowania. Nie ulega zatem wątpliwości, że termin do złożenia przez rolnika wspomnianego zaświadczenia podatkowego, którego niedochowanie implikuje ustanie ubezpieczenia społecznego rolników, jest terminem prawa materialnego i to terminem prekluzyjnym, gdyż rezultatem uchybienia mu jest wygaśnięcie prawa, a nie jedynie niemożliwość skutecznego jego dochodzenia. Terminy prawa materialnego są z zasady nieprzywracalne, aczkolwiek zdarzają się wyjątki, przewidziane w przepisach regulujących dany termin i niepozbawiające owych terminów ich charakteru.

Terminy określone w art. 5a ust. 1 i 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników również były pierwotnie nieprzywracalne. Możliwość ich przywracania na wniosek zainteresowanego rolnika została ustanowiona w ust. 7, dodanym do tegoż artykułu ustawą z dnia 1 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 150, poz. 1248). Przepis ten ma zastosowanie jedynie w odniesieniu do terminów, których naruszenie nastąpiło już po

jego wejściu w życie (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2006 r., III UK 91/06, OSNP 2007 nr 21-22, poz. 329 i z dnia 7 lutego 2007 r., I UK 246/06, OSNP 2008 nr 5-6, poz. 76). Unormowanie art. 5a ust. 7 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników stanowi przy tym samodzielną podstawę przywracania terminów określonych w tym artykule, wyłączając w tym zakresie możliwość i potrzebę powoływania tak art. 58 k.p.a. jak i art. 168 k.p.c. (wyroki Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 12 września 2007 r., IV SA/Wa 1240/07, LEX nr 374401 i z dnia 9 stycznia 2008 r., IV SA/Wa 2214/07, LEX nr 489070). Można wprawdzie spotkać się z odmiennym poglądem, sugerującym odpowiednie powiązanie art. 5a ust. 7 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników z art. 58 § 2 k.p.a. (wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 15 lipca 2008 r., II GSK 256/08, LEX nr 483731), jednakże stanowisko to należy uznać za chybione. Tego rodzaju konstrukcja prawna, łącząca - w ramach jednej instytucji przywracania przekroczonego terminu - regulację z zakresu prawa materialnego i procesowego, stanowiłaby swoistą hybrydę, wypaczającą charakter samego uchybionego terminu.

Przywrócenie przekroczonego terminu do złożenia przez rolnika w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego zaświadczenia o wysokości należnego podatku dochodowego od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej za poprzedni rok podatkowy następuje jedynie na wniosek zainteresowanego. Zważywszy na podobieństwo regulacji art. 5a ust. 7 powołanej ustawy do art. 265 § 1 k.p., można uznać za aktualny pogląd wyrażany na gruncie tego ostatniego przepisu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 marca 2007 r., II PK 224/06, LEX nr 375697), iż dokonanie spóźnionej czynności (w tym przypadku - złożenie wymaganego dokumentu) należy uznać jako zawierające *implicite* wniosek o przywrócenie terminu, a rygorystyczne traktowanie konieczności uzasadnienia wniosku zgłoszonego na podstawie art. 5a ust. 7 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników zaprzeczałoby funkcji, jaką pełni to unormowanie. Omawiany przepis nie ustanawia przy tym żadnego terminu do złożenia tej treści wniosku. W konsekwencji tegoż wniosek może być złożony zarówno przed wydaniem przez organ rentowy decyzji o ustaniu ubezpieczenia społecznego rolników jak i po wydaniu takiej decyzji, w toku postępowania odwoławczego od niej. Faza postępowania, w jakiej następuje zgłoszenie wniosku, determinuje natomiast tryb, w jakim zostaje on rozpoznany. Trzeba bowiem pamiętać, że mimo iż podleganie rolnika prowadzącego pozarolniczą działalność gospodarczą ubezpieczeniu społecznemu rolników następuje nie z mocy prawa lecz z woli zainteresowanego i

przy spełnieniu przezeń ustawowych warunków (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2008 r., III UK 105/07, LEX nr 448189 i postanowienie z dnia 8 lipca 2008 r., II UK 336/07, LEX nr 497699), decyzje Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o ustaniu tego ubezpieczenia na skutek zaistnienia sytuacji objętych hipotezą normy art. 5a ust. 5 i 6 ustawy mają charakter deklaratoryjny. Uwzględnienie przez organ rentowy wniosku o przywrócenie uchybionego terminu z art. 5a ust. 4 ustawy do złożenia zaświadczenia o wysokości należnego podatku sprawia, że zostaje zniweczony materialnoprawny skutek przekroczenia tegoż terminu, wynikający z ust. 6 omawianego artykułu. Tym samym nie zachodzą podstawy do wydania przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego decyzji o ustaniu podlegania rolnika wspomnianemu ubezpieczeniu. Jeżeli zaś wniosek o przywrócenie terminu zostanie złożony po wydaniu decyzji o ustaniu ubezpieczenia społecznego rolników, organ rentowy może przychylić się do prośby wnioskodawcy i uchylić wydaną decyzję, natomiast w razie odmowy przywrócenia terminu i podtrzymania decyzji o niepodleganiu zainteresowanego ubezpieczeniu społecznemu rolników, zasadność owej odmowy - jako negatywnej przesłanki dalszego trwania ubezpieczenia - stanowi przedmiot kontroli sądu w postępowaniu odwoławczym od decyzji stwierdzającej ustanie ubezpieczenia. Za nieprawidłową uznać należy praktykę wydawania przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego postanowień o odmowie przywrócenia terminu, zaskarżalnych do sądu administracyjnego w trybie art. 59 k.p.a. Przepisy art. 57 - 60 k.p.a. dotyczą bowiem terminów procesowych i nie mają zastosowania do terminów materialnoprawnych, których ewentualne przywrócenie następuje z mocy przepisu prawa materialnego (wyroki Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 26 lutego 1999 r., I SA/Gd 872/97, LEX nr 37811; z dnia 27 sierpnia 1999 r., IV SA 1378/97, LEX nr 48650; z dnia 21 lutego 2007 r., II OSK 1794/06, LEX nr 334313; z dnia 28 grudnia 2007 r., II OSK 1520/06, LEX nr 351309). Warto zauważyć, że w myśl art. 36 ust. 1 pkt 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w sprawach o podleganie oraz ustanie ubezpieczenia Prezes Kasy wydaje decyzje zaskarżalne - zgodnie z ust. 3 tego artykułu - w trybie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu odrębnym w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezoieczeń społecznych. Kwestia uchybienia terminu do złożenia zaświadczenia podatkowego, o jakim mowa w art. 5a ust. 3 ustawy, implikująca stosownie do ust. 6 powołanego artykułu ustanie ubezpieczenia społecznego rolników, jak i problematyka przywrócenia tego terminu z mocy ust. 7 i tym samym zniweczenia skutków opóźnienia w dokonaniu tejże czynności,

należą do materialnoprawnych przesłanek podlegania wspomnianemu ubezpieczeniu. Sądy administracyjne nie powinny więc orzekać o przywracaniu przedmiotowych terminów, skoro kontrola prawidłowości decyzji o ustaniu ubezpieczenia społecznego rolników (tak w sensie formalnym jak i materialnym) leży w gestii sądów powszechnych i w ich kompetencji pozostaje stwierdzenie zaistnienia wszystkich warunków dalszego podlegania zainteresowanego owemu ubezpieczeniu, także z punktu widzenia przekroczenia terminu z art. 5a ust. 4 ustawy i jego ewentualnego przywrócenia. W przeciwnym razie sądom powszechnym pozostawałoby wyrokowanie w sprawach podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników w warunkach związania tychże sądów prawomocnymi orzeczeniami sądów administracyjnych co do spełnienia jednej z ustawowych przesłanek istnienia tegoż ubezpieczenia.

Skoro przywrócenie terminu do złożenia zaświadczenia podatkowego następuje na wniosek ubezpieczonego, pozostaje zastanowić się nad jedynym, ale za to koniecznym, kryterium uwzględnienia tej treści wniosku, jakim jest niezachowanie terminu wskutek zdarzeń losowych. Pojęcie zdarzenia losowego nie zostało zdefiniowane zarówno w art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników jak i w innych przepisach tego aktu. Niezbędne jest więc sięgnięcie w tej materii do unormowań innych gałęzi prawa oraz dorobku judykatury. Definicję zdarzenia losowego zamieszczono w art. 2 ust. 1 pkt 18 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (jednolity tekst: Dz.U. z 2010 r. Nr 11, poz. 66 ze zm.). W świetle tego przepisu zdarzenie losowe to niezależne od woli ubezpieczonego zdarzenie przyszłe i niepewne, którego nastąpienie powoduje uszczerbek w dobrach osobistych lub majątkowych albo zwiększenie potrzeb majątkowych po stronie ubezpieczonego lub innej osoby objętej ochroną ubezpieczeniową. Pomijając konkretne skutki zdarzenia losowego, określone w cytowanym przepisie z uwzględnieniem interesów będących przedmiotem ochrony gwarantowanej tym aktem, powołana regulacja akcentuje przypadkowość i niezależność zdarzenia losowego od woli człowieka. W utrwalonym do tej pory orzecznictwie sądów administracyjnych zapadłych na gruncie art. 5a ust. 7 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników także podkreśla się obiektywny i szczególnie charakter zdarzeń losowych oraz ich nieprzewidywalność, zaznaczając przy tym, że zdarzenie losowe w rozumieniu tego przepisu nie może być utożsamiane z brakiem wiedzy o konieczności złożenia w organie rentowym zaświadczenia podatkowego ani brakiem winy w uchybieniu terminowi do dokonania tej czynności (wyroki Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 7 listopada

2007 r., IV SA/Wa 1904/07, LEX nr 424117 i z dnia 6 grudnia 2007 r., IV SA/Wa 2165/07, LEX nr 445361). Interpretacji tegoż pojęcia w odniesieniu do art. 15 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych oraz o zmianie niektórych ustaw regulujących zasady opodatkowania (Dz.U. Nr 21, poz. 86 ze zm.) dokonał również Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów z dnia 12 października 1995 r., III AZP 19/95 (OSNAPiUS 1996 nr 10, poz. 133) wyjaśniając, iż zdarzeniami losowymi nazwać można wszystkie takie zdarzenia, które są zależne od losu, nieprzewidywalne, niemożliwe do uniknięcia nawet przy zachowaniu należytej staranności o swoje sprawy. Prosta wykładnia językowa prowadzi do wniosku, że rozumienie zwrotu „zdarzenie losowe” nie może być ograniczone do przypadków siły wyższej oraz do klęsk i innych wydarzeń spowodowanych działaniem żywiołów lub sił przyrody. Działania człowieka też mogą być uznane za zdarzenia losowe dla innego człowieka z tym, iż dla samego działającego zdarzenie to nie może mieć prawnych skutków zdarzenia losowego. Reasumując powyższe rozważania należy stwierdzić, że zdarzenie losowe jest pojęciem szerszym od siły wyższej i oznacza spowodowane zarówno działaniem sił przyrody jak i działaniem innego człowieka zdarzenie nieprzewidywalne, niemożliwe do uniknięcia i niezależne od woli osoby wywodzącej z niego skutki prawne.

Wracając na grunt niniejszej sprawy warto przypomnieć, że skarżący upatruje przesłanki przywrócenia uchybionego terminu do złożenia w organie rentowym zaświadczenia właściwego naczelnika urzędu skarbowego o wysokości należnego podatku dochodowego od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej za poprzedni rok kalendarzowy w niedopełnieniu przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego obowiązku poinformowania zainteresowanego o konieczności dokonania tej czynności. Otóż wbrew twierdzeniom Sądu Apelacyjnego oraz autora skargi kasacyjnej, z mocy art. 62 ust. 1 pkt 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników na Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego spoczywa obowiązek informowania ubezpieczonych i świadczeniobiorców o prawach i obowiązkach wynikających z ustawy, a więc również o obowiązku określonym w art. 5a ust. 3 i 4 tego aktu i skutkach jego niedopełnienia. Rzecz w tym, że według ustaleń Sądu drugiej instancji, organ rentowy zrealizował tenże obowiązek, zamieszczając stosowne pouczenie w decyzji z dnia 17 stycznia 2005 r., stwierdzającej podleganie Jerzego D. rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu i przypominając skarżącemu o spoczywającej na nim powinności w kolejnych latach. Niezapoznanie się adresata z kierowanymi do niego

informacjami i bierne oczekiwanie na ponowne ponaglenie do złożenia wymaganego dokumentu nie jest okolicznością mieszczącą się w podanym wyżej rozumieniu zdarzenia losowego, jako zdarzenia nieoczekiwanego, niemożliwego do uniknięcia i niezależnego od zainteresowanego, a uzasadniającego przywrócenia uchybionego terminu.

Wobec bezzasadności podstaw skargi kasacyjnej, Sąd Najwyższy z mocy art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł o jej oddaleniu.

=====